

POLİTİKA VE MÜZİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA VERDİ VE SAYGUN

Hilmi YAZICI ¹

ÖZ

Dünya’da sanat alanında atılan her adımla birlikte gelişen her yeni akım ve ortaya çıkan anlatım biçimleri incelendiğinde görülecektir ki bütün bu gelişme ve değişimler güncel siyaset ortamı ve toplum hayatı ile yakından ilişkili olmuştur. Siyaset ve günlük yaşamın birbirini etkileyen ve dönüştüren iç içe geçmiş ilişkisi yine günlük hayatın önemli bir parçası olan sanat alanına da yansarak onu da etkilemektedir. Bu temelde ortaya çıkan yeni biçimler sanatçılar eliyle işlenerek eserlerde öne çıkmış, yeni anlatımlar topluma yeni düşünceler aktarmıştır. Bu karşılıklı ilişki içerisinde toplum da beğeni ve ihtiyaçları doğrultusunda sanatı etkilemiş, sanatçıları yönlendirmiştir. Bu doğrultuda anlatım gücü bakımından opera sanatı ele alındığında, opera eserlerinde bu etkinin çoğu zaman çok açık biçimde ortaya çıktığı görülür. Opera sanatı, ortaya çıktığı İtalya’dan, Batılılaşmanın bir göstergesi olarak ulusal kültür’e adapte edilmeye çalışıldığı Türkiye’ye kadar hemen her ülkede benzer süreçler geçirmiş, politikaya ortam oluşturmuştur. Bu anlamda İtalya’da dikkat çeken en önemli isimlerden biri Giuseppe Verdi’dır. Türkiye’de ise Ahmed Adnan Saygun’un bu anlamda öne çıktığı görülmektedir. Bu çerçevede bu çalışmada siyaset ortamının bestecileri ne şekilde yönlendirdiği, eserlere ne şekilde yansıdığı Verdi ve Saygun’un yaklaşımları temelinde incelenecektir..

Anahtar Kelimeler: Sanat, Müzik, Opera, Ulusal Müzik, Politika

Yazıcı, Hilmi. “Politika ve Müzik İlişkisi Bağlamında Verdi ve Saygun”. *ulakbilge* 5. 10 (2017): 329-340

Yazıcı, H. (2017). Politika ve Müzik İlişkisi Bağlamında Verdi ve Saygun. *ulakbilge*, 5 (10), s.331-340.

¹ Öğr. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı Opera Anasanat Dalı, yzchlm(at)hotmail.com

VERDI AND SAYGUN IN THE CONTEXT OF ASSOCIATION BETWEEN POLITICS AND MUSIC

ABSTRACT

When every aspect of new thoughts and types of expressions developing as parallel to the each step performed in art in the world is looked at, all these developments and changes will be seen to have closely been related to political context and social life. Interlocked, affecting and transforming each other, the relationship between policy and daily life also influences the field of art as an indispensable part of life. So, newly developing forms have come to the forth in works by being processed by artists, and new expressions have led to new thinkings in society. As a result of this mutual interaction, the society has also affected the art based on its needs and likes, and also manipulated the artists. As to the effect of the art of opera, such an effect is seen to be formed obviously in the works of opera. It may be suggested that the art of opera, from Italy where it was born to Turkey where opera was tried to be adapted into national culture as a sign of Westernization, has gone through the same stages and formed medium for policy. In this context, one of the most remarkable figures in Italy is Giuseppe Verdi. In Turkey, however, Ahmed Adnan Saygun, is seen to come to the forth. Based on these findings in this study, how political situation has affected composers, and in what way the condition is reflected to their works will be investigated on basis of Verdi and Saygun..

Key Words: Arts, Music, Opera, Nationalist Music, Politics

Giriş

Sanat kavramı bir anlatım aracı olarak ele alındığında öne çıkan en belirgin unsur, sanatın daima güncel ortamın verileri ile şekillenmiş olmasıdır. Bu durum sanatın neyi anlattığı ya da nasıl anlattığı gibi farklı sorular altında ele alınabilir. Nitekim sanat ile güncel ortamın ilişkisi en somut biçimde karşılıklı olarak gelişmiş, anlatılan şey ile anlatım biçimi bu ilişki temelinde etkileşerek şekillenmiştir. Bu temelde, tarih öncesine, mağara resimlerine kadar dayanan ilk örneklerin de bu şekilde biçimlendiği açıktır ki bu mağara resimleri bir sanatsal eylemde bulunma düşüncesinden çok bir ihtiyaç, belki de basitçe ‘anlatma’ ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Zamanla, bu başlangıca estetik kaygının da eklenmiş olduğu söylenebilir. İnsanın her şeyde sadece doğru, faydalı ve iyi olanı aramasının yanı sıra güzel olanı da aradığını ifade eden Tokat (2005: 138), sanatsal güzeli de üretme çabasıyla insanoğlunun ‘estetik’ arayışını vurgulamaktadır. “İnsan, yaşamının her alanını bir de sanat eseri yoluyla ele alır ve ifade eder” (Tokat, 2005: 138).

Bu temelde her sanat dalı için benzer bir çıkarımla, benzer sonuçlara ulaşmak çok da zor olmayacaktır. Nitekim sanatın her alanında, her sanat eserinde ilk göze çarpan unsurlar ‘estetik’ ve ‘işlev’ olacaktır. Bu durum sanatçının ‘anlatma isteği’ ve ‘sanatsal güzel’i araması ile şekillenecektir. Bu düşünce temelinde ele alındığında, bir bestecinin kullandığı her müzik malzemesi ‘güzel’ olana yöneldiği kadar, bestecinin yaklaşımı çerçevesinde ‘doğru’ olanı da anlatmaktadır ki opera gibi ‘sanatlar bileşimi’ olan bir araçla güzel’i ve doğru’yu anlatma imkânı, müziğin yanı sıra pek çok görsel malzeme sayesinde çok daha kolay olacaktır. Bu bağlamda öne çıkan en önemli unsur elbette sanatçının içinde bulunduğu ortam ve bu ortamın etkileri ile şekillenen anlatım biçimidir. Tarihsel süreçte pek çok sanatsal akımın sosyal ve siyasi hareketlere paralel olarak biçimlendiği düşünüldüğünde, sanatçının yaklaşımını şekillendiren bu ilişkinin sanatçılara doğrudan etki ettiği, anlatım biçimini büyük ölçüde yönlendirip şekillendirdiği görülecektir. Örneğin Finkelstein (1995: 109), Beethoven’in ‘ulus’ bilincinin farklı dönemlerden geçtiğini, bu farklılıkların ise dünya olaylarının baş döndürücü bir hızla ilerleyişinden kaynaklandığını ifade eder. Yani Beethoven döneminin şartlarına duyarlı idi ve bu şartlardan etkilenmekteydi. Bu anlamda değerlendirildiğinde Beethoven 1800 dolaylarına denk gelen ikinci döneminde daha tanınmış bir besteci olarak dikkat çekmekte, bundan sonraki süreçte ise “ulus’un değil, Fransız Devriminin tutuşturduğu ve tüm Avrupa’da dev yangınlar başlatmış olan liberal, antifeodal ve demokratik” duyguların temsilcisi olarak görülmektedir. Ayrıca Beethoven’ın yayıncı Hoffmeister’e yazmış olduğu 1802 tarihli bir mektupta, bestelemesi istenen bir sonatla ilgili olarak dönemin politik çatışmalarından söz ederek, bu sonatı talep edilen şekilde yazmayı reddettiği görülür. Yine bu mektuptan Beethoven’ın

Avrupa'daki politik gelişmeleri yakından izlediği anlaşılmaktadır (Finkelstein, 1995: 111-112). Yine Finkelstein (1995: 148), Frederic Chopin'in de eserlerinde halk müziğinden yararlanmasının açıkça yurtseverlik duygularını ortaya koyduğunu ve pek çok eserinde ulusal özgürlük çağrısının işitilebileceğini belirtir.

Bu bağlamda her sanatçının estetik anlayışı çerçevesinde bir şeyler anlatmak istediği, eserlerin bu doğrultuda birer araç olduğu ifade edilebilir. Ancak bu yaklaşım her sanatçının sanata bakışının aynı olduğu, eserlerini aynı amaçla yarattığı, aynı malzemeleri aynı şekilde işlediği anlamına gelmemektedir. Sanatçıları birbirinden ayıran ise genellikle ne anlattıkları değil nasıl anlattıkları olmuştur. Bu farklılığı yaratan, sanatçının bir birey olarak sürdürdüğü günlük yaşam ve maruz kaldığı tüm dış etkenlerdir. Bu etkilerle ve farklılıklarla verilen eserler kimi zaman benzer şeyler anlatsa da kimi eserlerin, dolayısıyla da sanatçıların, anlatım biçiminin gücü ve farklılığı ile öne çıktığı olmuştur. Bu çerçevede, bu farklılıkları değerlendirebilmek açısından ele alınabilecek en uygun ortam siyasal hareketlilik ve değişim süreçleridir denilebilir. Nitekim bu süreçlerde toplum hayatını biçimlendiren önemli olaylar ve etkileri (savaşlar, devrimler ve isyanlar gibi) toplumun bir parçası olarak sanatçılara da yansımakta ve onlara bu ortamı yansıtmaya hatta kimi zaman zaman yönlendirme görevi de yüklemektedir. Sanatçı bu görevi kimi zaman kendi isteği ile üstlenir kimi zaman da politikacılar eli ile yönlendirilir. Bu bağlamda tarihte pek çok bestecinin müziklerinde toplumsal olayların etkileri duyulabilir. Ancak bu anlamda öne çıkmaları bağlamında bazı besteciler özellikle ele alınmalıdır. Bu düşünce paralelinde Giuseppe Verdi'nin İtalya işgal altındayken yaşananlara tanık olması onun müziğini kaçınılmaz şekilde etkilemiş, hatta müziğini toplumu yönlendiren bir araç olarak kullanmasına ortam oluşturmuştur. Türkiye'de ise Adnan Saygun'un İstiklal Savaşı sonrası süreçte uluslaşma politikalarından etkilenmiş olduğu görülür. Ancak buradaki en belirgin fark Saygun'un bu ortamdan etkilenmiş olmasının yanı sıra dönemin siyasetçileri tarafından açık biçimde yönlendirilmesi ve reform'a yönelik politikalar içinde uygulayıcı olarak bizzat yer almasıdır.

Bu temelde, Verdi ve Saygun'un içinde yaşadıkları toplum ve etkilendikleri önemli olaylar ele alındığında anlatım biçimlerinin hangi yönde şekillendiği görülebilir. Bu doğrultuda da öne çıkan eserleri ve bu eserlerde hangi unsurları ne şekilde anlattıklarını incelemek önem arz etmektedir. Bu düşünce çerçevesinde, öncelikle bu bestecilerin içinde yaşadıkları sosyal ve politik ortam ele alınmalı ve verdikleri eserler bu temelde değerlendirilmelidir.

Giuseppe Verdi ve İtalya

19. yüzyıl başlarında Avrupa'nın güneydoğu bölgesi yer yer savaflara sahne olan istikrarsız ve karmaşık bir durumdaydı. Fransa ve Avusturya gibi Avrupa'nın güçlü devletlerinin çekişmesine sahne olan İtalya toprakları, istikrarsız ortamın ve merkezi otoritenin eksikliği ile bağımsızlık ruhunun oluşması için ise uygun bir ortam olmuştur. Ancak yine bu yüzyıl başlarında Napolyon rejiminin devrilmesi ve ardından 1815 Viyana kongresi ile İtalya Avusturya'nın egemenliği altına girmiştir. Bundan sonra ise İtalya'nın bağımsızlığına ulaşma yolunda verilen mücadele ve İtalyan birliğini kurma çabaları başlamıştır.

Giuseppe Verdi 1813 yılında tam da bu bağımsızlık mücadelelerinin içinde dünyaya gelmiştir. Verdi'nin bu ortamda şekillenen hayatı ve eserleri incelendiğinde, büyük ölçüde İtalya'nın Avusturya işgali altında oluşu ve bu işgalden kurtularak ulusal birliğe ulaşma arzusundan etkilendiği ve bu birliğe ulaşma yolunda girilen savaşa eserleri ile geniş ölçüde katkı sağladığı görülecektir. Önemli opera eserleri verdiği kadar ulus'unun bağımsızlığı yolundaki üstün çabaları ile de ün kazanan Verdi, sanat dünyasında olduğu kadar İtalya'nın bağımsızlığı ile ilgili çevrelerde de "il vecchio" (ihtiyar) lakabı ile anılmaktaydı (Altar, 2011: 39).

Verdi'nin bu süreçte verdiği pek çok önemli operası arasında Nabucco'nun edindiği yer ve kazandığı başarı dikkat çekmektedir. Eserin öne çıkmasının önemli bir nedeni olarak İtalya'nın bağımsızlığına kavuşması düşüncesine yönelik simgesel bir temel olarak kabul görmesi ve İtalyan milliyetçiliğinin sesi olarak yorumlanması görülebilir. Operanın içinde ayrıca öne çıkan Va Pensiero korusu, "Oh mia Patria, si bela e perduta / O, Membranza, si cara e fatal!" (Ah, benim güzel ve kaybolmuş vatanım / Ah, aziz ve zalim anılar) şeklindeki mısraları ile adeta milliyetçi duyguları dile getiren bir marş gibi hemen herkes tarafından kabul görmüştü (Şatır, 1999: 24). Benzer şekilde Il Trovatore operasında Manrico ve Ernani operasındaki Ernani gibi karakterlerin baskı ve zorbalığa karşı duruşlarında da bu tür simgeleştirmelerin var olduğu görülebilir. İtalya'nın özgürlük savaşı için bestelemiş olduğu bir eserin başında yer verdiği "Bu ilahi ile birlikte, top seslerinin yaratacağı müziğin de Lombardia ovalarında artık çınlamasını dilerim" sözleri ile de Verdi'nin eserlerinin, politik ortamın nabzını tutan nitelikte bir anlam kazandığı da görülmektedir (Altar, 2011: 42).

Altar (2011: 40), Wilfrid Mellers'in önemle değindiği Verdi'nin vatanseverlik ilkesine yönelik şu sözlerini aktarmaktadır: "Her şeye rağmen İtalya'da devrimci çabalar da eksik değildi. Avusturya'nın baskısı, vatanseverlik duygularının ve ruhlarda özgürlük ateşinin doğmasına yol açmış, Manzoni ve Verdi gibi sanatçıların, tıpkı Cavour gibi, siyasal önderler ve ulusal kahramanlar olarak

anılmalarını gerektirmişti”. Yani İtalyanlar Verdi’yi ülkelerinin yeniden dirilişi ile tanımlamış, onun basit ismini bir slogan haline getirmişlerdi (Brenon, 1916: 159). Bu paralelde Altar (2011: 42), halkın “Vittorio Emanuele Re d’Italia” (İtalya Kralı Vittorio Emanuele) sözündeki baş harflerle O’nu sembolize edecek kadar Verdi’ye bağlandığını ifade etmektedir.

Verdi’nin, bu şartlar altında gelişen anlatım biçiminde mutlaka değinilmesi gereken noktalardan biri de o dönemde yavaş yavaş oluşmaya başlayan verismo türüne olan katkısıdır. Nitekim ‘gerçekçilik’ akımının uzantısı olarak operaya yansıyan verismo türü, Romantizm sonrası dönemin sosyal ve politik şartlarının bir sonucu olarak oluşmuştur. Bu paralelde, Verdi’nin özellikle La Traviata operasıyla gerçekçi bir çizgiye yaklaştığı görülmektedir ki bu da yine Verdi’nin, döneminin politik gelişmelerine kayıtsız kalmayan, gelişmeleri takip eden hatta yönlendiren bir sanatçı olduğunu göstermektedir.

Ahmed Adnan Saygun ve Türkiye

Saygun’un bir müzik adamı olarak var oluşunda pek çok farklı unsurun etkili olduğu görülmektedir. Öncelikle Saygun da Verdi gibi politik anlamda istikrarsız durumda bir coğrafyada dünyaya gelmiş ve bu ortamdan etkilenmiştir. Bu noktada, Saygun dünyaya geldiği zaman halen varlığını sürdüren ancak eski gücünü kaybetmiş olan Osmanlı Devleti’nden söz etmek gerekir. Saygun’un öncelikle Osmanlı idaresi altında bir toplum yapısına maruz kaldığı düşünüldüğünde, müziğine geleneksel ya da Osmanlı’dan bazı unsurların yansımış olacağı açıktır. Bu çerçevede, Saygun’un hayatının bir bölümünde Osmanlı toplumu içinde yer aldığı, ardından da Cumhuriyetin ilanı ile kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin daha modern ve Avrupa’ya yönelmiş yapısına ayak uydurmaya çalıştığı ifade edilmelidir. Osmanlı’dan Cumhuriyete uzanan süreci yaşamış olması da bu noktada elbette Saygun’un yaşantısına ve müziğine yansımıştır ki bundan da öte bu süreçte Saygun’un kültür politikalarının oluşturulması sürecinde aktif olarak rol aldığı da görülmektedir.

Saygun müzikle alakalı bir aileden olmasa da babasının Mevlevi Tarikatına mensup olması O’nu tasavvuf müziğine yakınlaştırmıştır. Böylece de ilk müzik eğitimini bu yönde almış, ilk bestesini de yine geleneksel nitelikte yapmıştır (Kolçak, 2005: 14). Saygun’un, geleneksel müzik eğitimi ile başlayan müzik yaşantısı daha sonra okuldaki hocası İsmail Zühtü Kuşçuoğlu’nun yönlendirmesi ile almaya başladığı piyano dersleri ile Batı müziğine yönelmiştir. Saygun’un Batı müziği çalışmalarında ve hatta hayatında en önemli aşamalardan biri, 1928 yılında açılan sınavı kazanarak bursla Paris’e gitmesidir ki bu süreç Cumhuriyet’in ilanından sonrasına yani Batılılaşma ve reform uygulamalarının sürdürüldüğü

döneme rastlar. Saygun burada dönemin ünlü müzikçileri ile çalışma fırsatı yakalamış, Batı müziğini daha yakından tanıma fırsatı bulmuştur (Altar, 2001: 218).

Saygun 1931 yılında eğitimini tamamlayarak Türkiye'ye döndüğünde Atatürk "yeni toplum için yeni sanat" düşüncesini dile getirmekte, 'milli kültür'e ve 'milli bilinç'e ulaşılması için yenilikçi adımlar atmaktaydı. Bu anlamda Atatürk'ün en çok önem verdiği alanların başında da yine müzik gelmekteydi. O dönemde Musiki Muallim Mektebinde görev yapmakta olan Saygun şunları söylemektedir: "1933 yılı idi. Atatürk'ü büyük nutku söylerken Ankara'da radyodan dinledim. Güzel sanatlardan bahsediyordu. Bu benim yolumdu. Bana yol gösteriyordu" (Refiğ, 2012: 26). Bu doğrultuda Yöre (2012: 266), Saygun'un, hayatındaki olaylardan, eğitiminden ve ileriki yıllarda tanışacağı Atatürk'ten ve dönemin siyasi ideolojisinden de etkilenecek kendi ideolojisini oluşturduğunu, bestecilik, eğitimcilik ve etnomüzikologluk çerçevesinde sürdürdüğü meslek hayatını da bu doğrultuda yürüttüğünü aktarmaktadır. Dolayısıyla Saygun'un müziğe ilişkin görüşleri de bu temelde şekillenmiştir. Bu çerçevede Saygun, ulusalcı çoksesli müziğin halk kültürü ve halk müziğine dayanması gerektiğini, öz rengini kaybetmeden geleneklerden beslenerek ortaya çıkacak bir milli düşünce çerçevesinde yapılması ve ilerlemesi gerektiğini vurgulamıştır (Yöre, 2012: 279).

Cumhuriyetin ilk dönemi süresince reformların uygulanmasında müziğin önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu çerçevede sosyal alandaki ve dil alanındaki reformların yanı sıra, bölgenin Osmanlı tarihinden farklı olan Türk kültürüne ait köklerini destekleyerek, yeni laik ve demokratik ulusu Avrupa ile bütünleştirmek hedeflenmekteydi. Bu doğrultuda, Cumhuriyetin ilanını izleyen yıllarda müzik reformunun bir destekçisi olarak Saygun, Türk ulusalcılığının bir temsilcisi olmuştur ve Saygun'un Avrupa ile bağ kurma arayışında olan müziği reform dönemi politik ideolojisini yansıtmaktadır (Woodard, 2007: 552).

1934 yılında İran Şahı'nın ziyareti onuruna sahnelenen Özsoy Operası ve 1958 yılında Birleşmiş Milletler'de sahnelenen Yunus Emre Oratoryosu, Saygun'un müziği ile gösterilen ve aynı zamanda oluşturulan politik içerik için iki örnektir. Bu doğrultuda, form olarak bir 'opera'nın kullanılması politik anlam bakımında birden çok yorum için elverişlidir. Nitekim opera türü Cumhuriyetin müzik reformu hedeflerini açık şekilde temsil etmektedir ki burada amaç yeni toplumun müzik hayatını Avrupa pratiği ile bütünleştirmektir (Woodard, 2007: 555). Özsoy'un sözleri değerlendirildiğinde ise ulusal kimlik oluşturmaya ve ulusun geçmişe dayanan köklerini ortaya koymaya çalışan bir çizgide olduğu görülür ki bu sözler Cumhuriyetle beraber girişilen kimlik arayışında ortaya atılan Türk Tarih Tezi'nin bir parçası gibidir adeta (Balkılıç, 2009: 84).

Sonuç

Sanatçılar aracılığı ile yönlendirilen toplumlar tarihin her aşamasında var olmuş, sanatçı-toplum ilişkisi her zaman karşılıklı etkileşim ile yeni duyguları ve düşünce biçimlerini dile getirmede önemli bir unsur olmuştur. Halkın bir parçası olan sanatçılar hemen her defasında toplumun gerçeklerine kulak vermiş, toplumsal sorunları, üzüntü ve sevinçleri, önemli olayları eserleri aracılığı ile yine topluma duyurmuşlardır. Bu durumda toplumsal unsurlar kimi zaman sanatçı için bir malzeme teşkil ederken kimi zaman da sanatçının bilinçli yaklaşımı dışında doğrudan eserlerine yansımıştır. Bu bağlamda, müzik alanında kimi bestecilerin siyasi ve toplumsal gelişmeler temelinde anlatım biçimleri geliştirdikleri, güncel ortamı ya da ideal olanı anlattıkları eserler verdikleri görülmektedir. Bu noktada müzik, yayılma imkânı ve anlatım gücü bakımından önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır ki pek çok düşünceyi simgeler yoluyla kimi zaman üstü kapalı, kimi zaman da coşkuyla aktaracak böylesine etkili bir başka araç yoktur.

Bu güçlü aracı etkin biçimde kullanan besteciler olarak İtalya ve Türkiye’de Verdi ve Saygun’un isimleri öne çıkmaktadır. Elbette her iki ülkede de pek çok önemli müzikçi yetişmiş ve pek çok önemli eser vermişlerdir. Ancak iki ülkede de aktif olarak politik süreçlerin parçası olmaları ve birer simge haline gelmeleri temelinde Verdi ve Saygun bu çalışmada ele alınmıştır. Bestecilerin anlatımları opera türü temeline indirildiğinde de bir takım unsurlar öne çıkmaktadır. Nitekim her iki ülkede de opera sanatı ayrı başlıklar altında incelenebilir. Bu bağlamda İtalya’nın opera sanatının beşiği olmasından söz edilebilir ki bu temelde opera sanatını İtalya için ‘ulusal’ bir sanat olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla Verdi, kendi ulusu için özgürlük çağrısını ‘ulusal’ nitelikte bir türü işleyerek yapmıştır. Benzer şekilde Türkiye’de opera sanatı değerlendirildiğinde ise bu sanat türünün ulusal nitelikte olmamasına karşın ulusalcı ideolojiyi aktarmada en önemli araçlardan biri olarak ele alındığı görülür. Cumhuriyetin kuruluş sürecinde opera sanatını bu denli önemli bir araç haline getiren ise yeni devletin Avrupa ile bağ kurma isteği olarak görülebilir. Saygun bu doğrultuda opera sanatını hem batı ile ilişki kuracak bir tür olarak hem de yeni devletin kuruluş ideolojisi temelinde ‘ulusalcı’ duyguların aktarılmasına yönelik bir araç olarak ele almıştır.

Bu noktada Saygun ve Verdi’nin birbirinden farklılaştığı noktalara da değinmek önemlidir. Öncelikle iki bestecinin farklı tarihlerde, farklı toplumlarda yaşamış olmaları sanatsal algı ve ifade biçimlerini farklılaştırmıştır denilebilir. Dolayısıyla bu noktada öne çıkan düşünce iki besteci arasında bir karşılaştırma yapmak değil, her ikisini de sanat-siyaset ilişkisi temelinde ayrı ayrı ele almak olarak görülmelidir. Bu bağlamda Saygun’un da Verdi gibi pek çok politik etkiye maruz kalmış, eserlerinde de bu durumu yansıtmış bir besteci olduğu görülecektir.

Ancak bu noktada da iki bestecinin siyasetle ilişkileri bakımından farklılaştıkları yönler olduğu görülmektedir. Verdi kendi ulusunun özgürlük mücadelesinde sanatı aracılığı ile gönüllü olarak yer almış, eserlerinde milliyetçi duyguları özgürlük isteği temelinde kendi isteği ile işlemiştir. Saygun'un da Cumhuriyet'in kuruluşu aşamasında yine aynı şekilde ulusal bağımsızlık isteği temelinde ulusal müziksel unsurları işleyerek bir anlatım biçimi geliştirdiği ifade edilebilir. Ancak bu noktada Saygun'un ulusal unsurları kullanma konusunda özel bir çaba sarf ettiği, müziği ile yansıtmak istediği yeni ideolojik altyapının temel fikirlerini doğrudan politikacıların direktifleri ile edinmiş olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda Verdi'nin eserlerinde gönüllü olarak yansıttığı ulusal duygulara karşılık, Saygun'un politikacılar eliyle yönlendirilen bir yaklaşımla eserlerinde ulusal bir çizgi edindiği ifade edilebilir. Elbette bu farklılığa değinirken iki ülkenin içinde bulunduğu durumun farklı olduğuna da değinmek gerekmektedir. Nitekim Verdi'nin yaşamış olduğu süreç, İtalya'da ulusal birliği kurabilme yani aktif mücadele süreci iken Saygun'un besteci kişiliğini şekillendiren süreç çoğunlukla Cumhuriyetin kuruluşundan sonra yeni devletin ideolojik altyapısını sağlamlaştırma sürecidir. Bu durum bestecilerin anlatım biçimlerini elbette doğrudan etkilemiştir. Verdi eserlerinde açıkça ulusal birlik için mücadele çağrısı yaparken, Saygun, kurulmuş olan ulusal birliğin kültürel temelini oluşturup sağlamlaştıracak olan reformları ifade etme çabasıdadır.

Nihayetinde her iki besteci de genel bir çerçevede ele alındığında, müziklerinde toplumsal ve politik süreçlerin etkileri açıkça görülmektedir. Bu durum, bestecilerin dönemlerinin toplumsal ve politik gelişmelerine kayıtsız kalmadıklarını, çoğu zaman bu gelişmelerden hem etkilendiklerini hem de bu gelişmelere yön verdiklerini göstermektedir. Verdi ve Saygun ile örnekleri temelinde ele alındığında bu düşünceye yönelik somut unsurlarda tespit edilmiştir. Nitekim Verdi'nin Nabucco, Ernani, Il Trovatore ve La Battaglia di Legnano gibi operalarında ulusal birlik ve bağımsızlığı dile getiren politik bir amacın var olduğu açıkça görülmektedir. Benzer şekilde Saygun'un Özsoy adlı operası ve Yunus Emre Oratoryosu'nda da yeni devletin ulusalcılığa dayanan ideolojisini temel alan unsurlar ve Batı'ya yönelme arzusuyla işlenen müziksel yapı politikaya aracılık etmesi bakımından dikkat çekmektedir.

KAYNAKLAR

Altar, Cevad D. (2011). *Opera Tarihi*, 2. cilt. (2. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.

Altar, Cevad D. (2001). *Opera Tarihi*, 4. cilt. (1. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık

Balkılıç, Ö. (2009) *Cumhuriyet, Halk ve Müzik – Türkiye’de Müzik Reformu 1922-1952*. Ankara: Tan Kitabevi Yayınları

Finkelstein, S. (1995). *Besteci ve Ulus – Müzikte Halk Mirası*, (Çev: M. Halim Spatar). İstanbul: Pencere Yayınları.

John-Brenon, Algernon St. (1916) Giuseppe Verdi. *The Musical Quarterly*, Vol. 2, No. 1, s. 130-162

Kolçak, O. (2005). *A. Adnan Saygun*. İstanbul: Kastaş yayınevi

Şatır, S. (1999). *Verdi: Koronun Babası*. İstanbul: Pan Yayıncılık

Tokat, L. (2005) Sanat Kutsalın İfşâsı mıdır?. *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2005, 29, s. 137-163

Woodard, Katherine. (2007) Music Mediating Politics in Turkey: The Case of Ahmed Adnan Saygun. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, vol. 27, No 3, s. 552–562

Yöre, S ve Gökbudak, Z. S. (2012). Ahmed Adnan Saygun’un çoksesli müzikte/Türk Çoksesli müziğinde ulusalcılığa ilişkin kodları. *Bilig*. 61. Sayı, s. 265-284.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Türk_Tarih_Tezi